

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Metsätalouden koulutusohjelma

Antti Kaipainen
Hanna Meriläinen

METSÄLAIN MUUTOKSET - METSÄNOMISTAJIEN JA METSÄAM-
MATTILAISTEN KOKEMUKSIA KAINUUN JA POHJOIS-KARJA-
LAN ALUEELTA

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2015
Metsätalouden koulutusohjelma

Sirkkalantie 12 A
80100 JOENSUU
p. 013 260 6900

Tekijät:
Antti Kaipainen
Hanna Meriläinen

Nimike:
Metsälaki muutokset - metsänomistajien ja metsäammattilaisten kokemuksia Kainuun ja Pohjois-Karjalan alueelta

Toimeksiantaja
Karelia ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö käsittelee vuoden 2014 alusta voimaan tullutta uutta metsälakia. Tarkoituksena oli selvittää sekä metsänomistajien että metsäalan ammattilaisten mielipiteitä muutoksista.

Tutkimuksen avulla haluttiin vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Onko metsälaki tuonut muutoksia omien metsien käyttöön ja käsittelyyn? Miten suhtaudutaan eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen ja kuinka uudistukset on otettu vastaan?

Tutkimus suoritettiin kvalitatiivisena, ja sen kohde olivat sekä kainuulaiset että pohjoiskarjalaiset metsänomistajat, metsätoimihenkilöt sekä korjuuyrittäjät. Haastateltavia metsäalan ihmisiä oli yhteensä 60.

Kokonaisuutena uudistunut metsälaki on otettu hyvin vastaan ja lakimuutoksiin oltiin pääosin tyytyväisiä. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi arvioitaessa lakimuutoksia koskevaa neuvonnan tarvetta.

Kieli
suomi

Sivuja 22
Liitteet 2
Liite sivumäärä 6

Asiasanat
metsälaki, uudistunut, eri-ikäisrakenteinen, metsänomistaja, metsäammattilainen

THESIS
October 2015
Degree Programme in Forestry

Sirkkalantie 12 A
80100 JOENSUU
p. 013 260 6900

Authors:
Antti Kaipainen
Hanna Meriläinen

Title:
New Forest Act –

Commissioned by:
Karelia ammattikorkeakoulu

Abstract:

In our thesis we process the new Forest Act that came into force in the beginning of the year 2014. Our goal is discuss both forest owners' and forestry professionals' opinions about the changes of the Forest Act.

The aim of the thesis was to find answers the following questions: Has the new law cause changes about the way forests are used and treated. What is the common attitude toward different-aged forest growing and how have the changes received.

Thesis was qualitative research where the target groups were forest owners, forest professionals and the harvester entrepreneurs from the regions of Kainuu and Pohjois-Karjala. Interviewees There were altogether 60 interviewees.

On the whole, the new Forest Act has been received well and people were mainly satisfied about the changes. Results of our theses can later be used if there is need to estimate the need of a forestry counseling.

Language

Finnish

Pages 22

Appendices 2

Pages of Appendices 6

Keywords

forestry, new, Forest Act, different aged forest, forest owner, forestry professional

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	4
Johdanto	5
1 Suomen metsälaki	6
1.1. Metsälain historiaa	6
1.2. Metsälain tarkoitus	8
1.3. Soveltamisala	9
1.4. Muut metsätaloutta vahvasti koskevat lait	11
2 Uudistunut metsälaki	12
2.1. Lakimuutoksen taustat ja eteneminen	12
2.2. Lakimuutoksen tavoitteet	13
2.2.1. Maanomistajien oman päätäntävällän lisääminen	14
2.2.2. Lain selkeyttäminen ja monimuotoisuuden tehostaminen	15
2.3. Uudistetun metsälain muutoksia	16
2.3.1. Järeys- ja ikärajoitteiden poistuminen sekä eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus	16
2.3.2. Tärkeiden luontokohteiden tarkentuminen	17
2.3.3. Aluejako muutokset	19
2.3.4. Kasvatuskelpoisen taimikon kriteerit	20
2.3.5. Muita metsälakiin liittyviä muutoksia	20
3 Opinnäytetyön tarkoitus	22
4 Aineiston hankinta ja tutkimusmenetelmät	23
4.1. Aineiston hankinta	23
4.2. Tuloksien käsittely	25
4.3. Tutkimusmenetelmä	25
5 Luotettavuus ja eettisyys	25
6 Haastatteluiden ja kyselylomakkeiden pohjalta saadut tulokset	26
6.1. Metsätoimihenkilöt ja korjuuyrittäjät	26
6.1.1. Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen mahdollistuminen ja järeys- ja ikärajoitteiden poistumisen vaikutukset	29
6.1.2. Neuvonnan tarve ja vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen	30
6.2. Metsänomistajat	30
7	Pohdinta
.....	33
LÄHTEET	37
Liitteet	40
Liite1 Kyselylomake ja saatekirje	40
Liite2 Haastattelurunko, maanomistajat	45

Johdanto

Vuonna 2010 alkoi keskustelu metsälain muuttamisesta ja lakimuutos saatiin päätöksen 20.12.2013. Tuolloin eduskunnassa annettiin laki metsälain muuttamisesta. Uusi metsälaki astui voimaan pitkien valmisteluiden jälkeen 1.1.2014 alkaen. (Pakarinen 2014). Lakimuutokset mahdollistivat monipuolisemman metsienkäsittelyn ja lisäsivät toimijatahojen valinnanvapautta. Toisaalta lakimuutoksen myötä myös vastuu lisääntyi metsienkäytön suhteen. Lain muutoksen lähtökohtana olivatkin metsäsektorin toiveet metsien entistä monipuolisemmasta hyödyntämisestä. Vaikka laki nykyään antaa metsänomistajalle entistä vapaammat kädet metsätalouden harjoittamiseen, tulee metsiä hoitaa myös jatkossa sekä taloudellisten, ekologisten että sosiaalisten kestävyys periaatteiden mukaan. Lain valmistelussa onkin otettu huomioon metsien biologisen monimuotoisuuden turvaaminen muun muassa lisäämällä erityisen tärkeitä elinympäristöjä. (HE 75/2013).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka lakimuutokset on otettu vastaan käytännön metsätaloudessa. Työn tilaajana toimii Karelia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössä kartoitetaan sekä metsänomistajien että metsäalan ammattilaisten näkökulmia ja mielipiteitä muutoksiin. Metsänomistajien kohdalla tarkoituksena on selvittää, ovatko metsälain muutokset tuoneet uusia käsittelytapoja tai muutoksia heidän omien metsiensä käsittelyyn. Metsäammattilaisten osalta taas keskitytään siihen, ovatko muutokset aiheuttaneet lisätyötä esimerkiksi neuvonnan tai puunkorjuun yhteydessä.

Ajankohta opinnäytetyölle on tällä hetkellä erinomainen. Uusi metsälaki on ollut voimassa reilun vuoden ajan, joten metsätaloutta on ehditty harjoittaa jo uuden lain voimassaoloaikana. Opinnäytetyö rajataan koskemaan muutamaa metsälain muutosten pääteemaa; uudistamisrajojen poistamista, eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen sallimista sekä uudistamisvelvoitteen väljentämistä puulajivalinnan sekä vähätuottoisten alueiden osalta.

Uudistuneeseen metsälakiin sekä jatkuvaan kasvatukseen liittyviä opinnäytetöitä on tehty jo ennen uuden metsälain voimaantulusta. Ne kuitenkin ovat keskittyneet pääosin eri-ikäisrakenteiseen kasvatukseen sekä metsälakimuutoksen mukanaan tuomiin arvioituihin vaikutuksiin. Nämä opinnäytetyöt on tehty pääosin vuonna 2013 ja tuolloin ei siis ole vielä tehty käytännön toimenpiteitä uudistuneen metsälain puitteissa, vaan näissä tutkimuksissa on pureuduttu ainoastaan metsäalan yleiseen ilmapiiriin, sekä siihen, kuinka muutokset mahdollisesti tullaan ottamaan vastaan. (Hakulinen & Turkulainen, 2013). Tässä opinnäytetyössä kuitenkin keskitymme tarkastelemaan, onko esimerkiksi uusia nykyisen metsälain suomaa käsittelytapoja, kuten eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen tähtääviä harvennushakkuita jo otettu käyttöön tai ovatko metsäammattilaisten osalta metsälain muutoksiin liittyvät neuvontatehtävät mahdollisesti merkittävästi lisääntyneet.

1 Suomen metsälaki

1.1. Metsälain historiaa

Suomessa metsälain historia ulottuu yli 350 vuoden päähän, vuoteen 1647, jolloin laadittiin ensimmäiset metsäsäännöt. Tuolloin Ruotsin valtakunnassa pelättiin kaskeamiskulttuurin uhkaavan metsiä. Laaditut metsäsäännöt rajoittivat sekä kaskeamista että myös hedelmäpuiden ja laivanrakentamisessa tarvittavien mastopuiden hakkuita. Hedelmäpuilla tarkoitettiin nykyään ymmärrettäviä jaloja lehtipuita sekä omenapuita ja pihlajaa. Liki 90 vuotta myöhemmin, vuonna 1734 annetussa laissa, on havaittavissa ensimmäisiä viittauksia tämän päivän metsälakiin. (Kiviniemi 2004, 23). Tuolloin niin sanottujen hedelmäpuiden kaataminen kiellettiin pakollisen uudistamisen uhalla. Nykyään tämä termi tunnetaan tutummin uudistamisvelvoitteena. Uudistamisvelvoitteella nykyinsäädännön mukaan tarkoitetaan veloitetta perustaa uusi puusukupolvi hakatun puuston tilalle, Etelä-Suomessa aikarajana on 10 vuotta ja Keski-Suomessa 15 vuotta. Uusi puusukupolvi katsotaan lain tulkinnan mukaan syntyneen silloin, kun taimikon keskipituus on puulajista riippumatta 0,5 metriä. (Metsämaailma 2014).

1700-luvun loppupuolella liberalistinen ajattelutapa yleistyi. Samaan aikaan suoritettu isojako sekä vuonna 1789 annettu asetus toi talonpojille omistusoikeuden heidän omiin metsiinsä. Metsänkäyttö, kaskenpoltto mukaan lukien, oli vielä tuolloin hyvin vapaata. Kuitenkin esimerkiksi veronmaksukyvystä tuli huolehtia, joten metsän haaskaukseen pyrittiin puuttumaan. (Kiviniemi 2004, 26).

Vaikka metsälain historian aikana annettiinkin useita asetuksia ja lakeja metsien käytöstä, oli niiden noudattaminen kyseenalaista.

Pitkät etäisyydet ja huonot kulkuyhteydet tekivät valvonnasta vaikeaa.

1800-luvulla alkanut teollistumisen aikakausi näkyi myös Suomessa ja tämän myötä myös valvonta metsälain noudattamista kohtaan tehostui. Vuosisadan alkupuolella sahateollisuus kehittyi hitaasti, mutta kuitenkin koko ajan kiihtyvällä tahdilla. Vuonna 1853–1856 käydyn Krimin sodan jälkeen, vuonna 1851 annetut sahateollisuuden rajoitukset poistettiin. Rajoitusten poistamisen jälkeen sahateollisuus kasvoi ja kehittyi. Sen lisäksi puutavaraa riitti myös vientiin saakka. Jälleen palattiin historiassa taaksepäin, kun pelättiin metsien häviämistä. Vuosisadan lopulla valmisteltiin pitkään metsälakia, joka tuli voimaan vuonna 1886. Tuolloin muun muassa uudistamisvelvoitetta kehitettiin ja esimerkiksi tervanpolton seurauksena syntyneillä aukoilla tuli velvoite metsän uudistamisesta.

1900-luvulle tultaessa asetettiin enenevässä määrin lakeja ja asetuksia. Vähitellen myös metsäalan virat ja alalla toimivien toimihenkilöiden määrä lisääntyi. Merkittävimpiä näistä ovat vuonna 1917 asetuksia ja lakeja noudattamaan asetetut lääninmetsälautakunnat, jotka olivat alkusysäys nykyäänkin metsäsektorilla vahvasti vaikuttavalle Metsäkeskukselle. Myös 1908 alkanut Metsänhoitoyhdistystoiminnan kehittyminen oli merkittävä askel metsäntalouden kehittymiselle etenkin toisen maailmansodan jälkeisessä Suomessa. Vuonna 1997 annetussa laissa alettiin puuntuotannon lisäksi keskittyä entistä enemmän myös metsien monimuotoisuuden turvaamiseen sekä metsäluonnon hoitoon. Samana vuonna tuli voimaan myös jo vuodesta 1960-valmisteilla ollut luonnonsuojelulaki, sekä pari vuotta myöhemmin alkoi Natura 2000-verkoston kehittäminen. Myös rakentaminen ja kaavoittaminen lisääntyivät ja tulivat samalla metsäntalouden rinnalle yh-

deksi maankäyttömuodoksi. Kokonaisuutena 1900-luvun loppupuolella metsätalouden harjoittamisesta tuli entistä tarkempaa, sillä metsälain lisäksi tuli ottaa huomioon myös esimerkiksi luonnonsuojelulliset asiat, joita ohjailivat myös maa-ilmantaajuiset ohjeistukset.

1.2. Metsälain tarkoitus

Metsäpinta-alan osuus oli Metlan laskelmien mukaan Suomen maa-alasta yhteensä 75 prosenttia vuonna 2014 ja kokonaispuuston tilavuus 2 357 miljoonaa kuutiometriä. Hakkuukertymä ylsi 59,6 miljoonaan kuutiometriin. Lukujen pohjalta voidaan todeta metsätalouden olevan tärkeä osa Suomen. Bruttokansantuotteesta metsätalouden osuus oli vuonna 2014 4,2 prosenttia. Jotta metsien käyttö olisi turvattu tehokkaasti myös tulevaisuudessa, säädetään metsien käytöstä Suomen metsälaissa. (Metsätilastollinen vuosikirja 2014).

Metsälaissa määrätään metsien hoitoa ja käyttöä koskevista asioista. Laissa määrätyt velvoitteet ja oikeudet koskevat kaikkia metsätaloutta harjoittavia toimijatahoja, kuten metsätoimihenkilöitä ja maanomistajia. Metsälaki on osaltaan myös poliittinen keino ohjailla metsien käyttöä Suomessa. Metsälain suurilla linjauksilla tavoitellaan kannattavaa metsien käyttöä ja metsätalouden aseman turvaamista Suomessa. Metsälaki pohjautuu laajoihin käyttöä koskeviin linjauksiin, joiden tarkoituksena on taata kestävä metsätalous. Näin ollen pystytään turvaamaan sekä tämän hetkiset että tulevaisuudessa metsistä saatavat hyödyt. Tulojen turvaamisen lisäksi metsälaki huomioi vahvasti myös ekologisen ja sosiaalisen kestävyys Suomen metsätaloudessa. (Metsälaki 12.12.1996/1093).

Metsästä saatavia hyötyjä tarkasteltaessa voidaan puhua sekä aineellisista että aineettomista arvoista. Kasvavalle ja hakattavalle puustolle pystytään määrittämään tietty rahallinen arvo, joka pohjautuu esimerkiksi sen hetkisiin kantohintoihin. Sen sijaan maisemallisille arvoille, virkistysalueille tai metsäluonnon monimuotoisuudelle on vaikea määrittää rahallista arvoa. Metsistä saatavia hyötyjä ja samalla myös toimijatahoja on monia.

Metsälaissa onkin huomioitu sekä taloudellinen, sosiaalinen että ekologinen puoli. Lain tarkoituksena on mahdollistaa metsien taloudellinen käyttö siten, että samalla otetaan huomioon myös sosiaaliset ja ekologiset arvot. Sosiaalisilla arvoilla tarkoitetaan muun muassa virkistys mahdollisuuksien säilymistä ja ekologisilla arvoilla monimuotoisuutta ja luonnonsuojelua koskevia seikkoja.

Tiivistettynä metsälaissa määritellään lain tarkoitus seuraavasti:

” Tämän lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään. ” (Metsälaki 12.12.1996/1093).

1.3. Soveltamisala

Suomen metsälaki, kuten mikä tahansa laki, koskee kaikkia Suomessa olevia. Metsälaki koskettaa kuitenkin erityisesti metsätalouden parissa toimivia tahoja, kuten esimerkiksi yksityisiä maanomistajia, metsätoimihenkilöitä ja yhteisöjä. Nämä tahot joutuvat huomioimaan metsälain määräykset metsätalouden harjoittamisen yhteydessä. Metsälaki määrää tarkasti metsien hoitamiseen ja käyttöön liittyvistä asioista, tavoitteena pystyä hyödyntämään Suomen metsävaroja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

On kuitenkin huomioitava, että metsälakia sovelletaan vain niillä alueilla, jotka määritellään metsätalousmaaksi. (Metsälaki 12.12.1996/1093). Metsätalousmaalla tarkoitetaan maa-aluetta, joka ei ole maatalousmaata tai muutoin rakennettua maata. (Helsingin yliopiston kirjasto 2000). Metsätalousmaat voivat olla keskenään hyvin paljon toisistaan poikkeavia, joten ne voidaan jakaa puuntuotokykyjensä perusteella metsä-, kitu- tai joutomaaksi. (Metsätilastollinen vuosikirja 2011, 39).

Metsälakia ei kuitenkaan automaattisesti sovelleta kaikilla metsäisillä alueilla. Laajallakin metsäalueella voi olla voimassa esimerkiksi toimenpiderajoitus asemakaavan laatimiseksi ja tällöin alueella ei sovelleta metsälakia. (Metsälaki 12.12.1996/1093). Alla ovat ne poikkeukset, jolloin metsälakia ei sovelleta:

- *”Luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla muodostetuilla suojelualueilla, valtion luonnonsuojelutarkoitukseen hankkimilla alueilla eikä muilla valtion omistamilla alueilla, joita hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti.”* (Metsälaki 12.12.1996/1093).

Edellä mainituilla alueilla tarkoitetaan esimerkiksi kansallispuistoja, luonnonpuistoja sekä luonnonsuojelualeita. Näillä alueilla metsien käsittely on hyvin rajoitettua ja jopa kiellettyä. Luonnonsuojelulain piirissä olevilla alueilla korostuu erityisesti luonnontilaisuuden säilyminen ja edistäminen ja näin ollen metsätalouden harjoittaminen ei ole näillä alueilla metsien ensisijainen käyttömuoto. Näillä alueilla onkin voimassa luonnonsuojelulaki, jolloin metsälakia ei sovelleta. (Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096)

- Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaiset suojelualueet (Metsälaki 12.12.1996/1093).

Suojelualueilla tarkoitetaan esimerkiksi asutuksen tai rakenteilla olevan alueen läheisyydessä olevia metsäisiä alueita, joita ei kuitenkaan voi hyödyntää metsätaloudellisesti. Syynä suojelualeilla voivat olla esimerkiksi alueen osoittaminen puistoalueeksi tai maisemallisen arvon säilyttäminen. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132).

- Erämaalain (62/1991) mukaiset alueet

Erämaalain mukaisilla alueilla pyritään säilyttämään alueiden alkuperäinen luonnontila ja samalla tukemaan alueiden kulttuurien, kuten saamelaiskulttuurin säilymistä. Erämaalain mukaiset alueet on määriteltty erikseen ja ne sijaitsevat Suomen Lapin alueella. (Erämaalaki 17.1.1991/62).

- Asemakaava-alueet

Mikäli alueella on voimassa asemakaava, on alueen käyttömuoto määritelty. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi alueen määrittämistä kaduksi, puistoksi tai virkistysalueeksi. Mikäli metsä alue sattuu asemakaava-alueelle, on tällöin voimassa asemakaavan mukaiset rajoitteet, ellei toisin mainita. (Ympäristöministeriö 2013).

- Toimenpiderajoitus alueet asemakaavan laatimiseksi

Uusilla alueilla, joille suunnitellaan asemakaavan laadintaa, ei sovelleta metsälakia vaan käytössä on toimenpiderajoitus joka tapauskohtaisesti määrittää metsien käytöstä. (Metsälaki 12.12.1996/1093).

- Oikeusvaikutteiset yleiskaava-alueet

Yleiskaava ohjaa yleisesti alueiden käyttöä kuntatasolla. Kokonaisvaltaisesti suotuisan kokonaisuuden takaamiseksi kuntien yleiskaavat määräävät esimerkiksi rakentamisesta ja virkistysalueista. (Laitio, M 2013). Ellei toisin mainita, metsälakia ei sovelleta yleiskaava-alueilla.

- Puolustusvoimien ampuma-alueiden maali-alueet (Metsälaki 12.12.1996/1093).

1.4. Muut metsätaloutta vahvasti koskevat lait

Metsien käyttöä koskevista asioista säädetään metsälain lisäksi myös muinaismuistolaissa (295/1963), luonnonsuojelulaissa (1096/1996) sekä laissa metsätuhojen torjunnasta (1087/2013). Luonnonsuojelulakia sovelletaan suojelemaan ja hoitamaan luontoa sekä maisemaa. Talousmetsissä sovellettava laki on pääsääntöisesti metsälaki. Mutta luonnonsuojelulakia sovelletaan kuitenkin osittain myös talousmetsissä. Esimerkiksi luonnonsuojelulakia sovelletaan metsien käyttöön eläinten, lintujen ja kasvien rauhoitussäännösten osalta. Luonnonsuojelulaki voi rajoittaa metsien käyttöä esimerkiksi joinain aikoina, mikäli se todetaan oleelliseksi esimerkiksi lajin selviytyminen tai säilymisen kannalta. Luonnonsuojelulaki velvoittaa metsien käytön ja hoidon yhteydessä myös ehkäisemään ja korjaa-

maan mahdollisia luontovahinkoja. Luonnonsuojelulaissa säädetään myös Natura 2000 –verkostoa koskevista säännöksistä. (Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096).

Metsätalouden toimissa on huomioitava myös muinaisjäännökset ja mikäli alueella on laissa määriteltyjä muinaisjäännöksiä, niin tällöin sovelletaan muinaismuistolakia. Metsätalouden toimilla ei saa vaarantaa muinaisjäännöksiä, eli niitä ei saa kaivaa, siirtää, vahingoittaa tai muutoin toimilla niihin kajota. Muinaisjäännöksiksi määritellyt kohteet on määritelty muinaismuistolaissa. Muutamia niistä ovat esimerkiksi muinaiset kiveykset, haudat, kalliot joissa muinaisia kirjoituksia, uhripuut ja –kivet. (Muinaismuistolaki, 17.6.1963/295).

2 Uudistunut metsälaki

2.1. Lakimuutoksen taustat ja eteneminen

Uudistuneen metsälain valmistelut alkoivat vuoden elokuussa 2010 hallituksen antaessa eduskunnalle esityksen sen hetkisen metsälain muuttamisesta nykytilaa paremmin palvelevaksi. Lakimuutoksen prosessi oli pitkä ja muutosvalmisteluissa oli mukana useita toimijatahoja ja työryhmiä. Näiden tahojen selvitysten ja lausuntojen pohjalta lakimuutos eteni ja astui lopulta voimaan vuoden 2014 alussa. (Ojala, J & Mäkelä, M 2013, 71).

Maa- ja metsätalousministeriö asetti elokuussa 2010 ensimmäisen työryhmän selvittämään metsälakimuutoksen taustoja, tavoitteita sekä linjavetoja. Työryhmän selvitys oli valmis tammikuussa 2011, ja sen vastaanotti hallitus, jonka maa- ja metsätalousministerinä toimi sillä hetkellä Sirkka-Liisa Anttila (MMM, 2012). Työryhmän lausunnon pohjalta lakimuutoksen työstäminen jatkui vuoden 2011 ajan. Marraskuussa 2011 maa- ja metsätalousministeriö asetti vielä toisen jatko-työryhmän, jonka tarkoituksena oli valmistella lakimuutosta vielä tarkemmin. Muutosehdotusten tahdottiin olevan tarkoin valmisteltuja ja lakimuutoksen taustat ja kokonaiskuva haluttiin hahmottaa kunnolla.

Lakimuutosta valmistelevien työryhmien tehtävänä oli selvittää metsälaki muutoksen taustoja, tavoitteita, linjauksia ja vaihtoehtoja. Työryhmien aikana kuultiin myös eri alojen asiantuntijoita tarkoituksena saada kattavasti eri tahojen toiveita ja tavoitteita kuulluksi. Laajat valmistelut olivat edellytys kattavalle ja monet toimijatahot huomioonottavalle uudistuneelle metsälaille. (Ojala, J & Mäkelä, M 2013, 71).

Jatkotyöryhmä valmisti lakimuutosehdotuksen, joka huomioi hallituksen, maanomistajien ja metsäalan eri organisaatioiden tavoitteet. Valmis lakimuutos ehdotus luovutettiin eduskannalle vuoden 2012 elokuussa ja lakimuutos eteni eduskuntaan kesäkuussa 2013. Vuoden 2013 syksyn aikana kuultiin vielä talous-, ympäristö-, perustuslakivaliokunnan sekä maa- ja metsätalousministeriön lausuntoja lakimuutokseen liittyen (Pakarinen, M 2014). Lakimuutos hyväksyttiin lopulta eduskunnassa 5.12.2013 ja uusi metsälaki astui voimaan 1.1.2014.

2.2. Lakimuutoksen tavoitteet

Entinen metsälaki oli ollut voimassa vuoden 1997 alusta saakka. Kuten mikä tahansa ala, myös metsäala oli vuosien saatossa kehittynyt ja lakimuutokselle sekä lain päivittämiseksi nykytilaa paremmiin palvelevaksi koettiin olevan tarvetta. Laki muutoksella lähdettiin tavoittelemaan lain selkeyttämistä, maanomistajien toimintavaihtoehtojen lisäämistä sekä nykyisten metsätalouden tavoitteiden sekä laajempien metsäsektorin linjausten päivittämistä metsälakiin. Metsälakimuutoksen keskeisimpiä lähtökohtia olivat näiden lisäksi luonnon monimuotoisuuden entistä tehokkaampi turvaaminen. (Ojala, J & Mäkelä, M 2013, 71).

Kokonaisuudessaan lakimuutoksilla lähdettiin tavoittelemaan metsänomistajien valinnanvapauden lisäämistä, puun käytön tehostamista ja luonnon monimuotoisuuden kokonaisvaltaisempaa turvaamista. Yhdessä nämä tavoitteet täyttävä uudistunut metsälaki parantaisi erityisesti entistä kestävämpää ja tehokkaampaa metsien käyttöä. (HE 75/2013).

2.2.1. Maanomistajien oman päätäntävällän lisääminen

Ennen kuin hallitus esitti eduskunnalle muutosta metsälainmuutoksesta, oli nykytilaa selvitetty, jotta lakimuutoksella vastattaisi tärkeimpiin muutosvaatimuksiin. Selvitysten perusteella pystyttiin toteamaan metsäsektorin monipuolistuminen. Tämä näkyi esimerkiksi metsänomistajien keskuudessa mielenkiinnon lisääntymisenä erilaisia käsittelymenetelmiä kohtaan. Selvityksen pohjalta kävi ilmi, että eri metsänomistajien tavoitteet saattavat erota toisistaan hyvinkin merkittävästi: osalle metsä on ensisijainen tulonlähde kun taas toinen maanomistaja saattaa määrittää omien metsiensä arvon sen tarjoamien virkistysmahdollisuuksien kautta. Lakimuutoksella tahdottiinkin mahdollistaa metsien laajemmat ja monipuolisemmat käyttö- ja toimintavaihtoehtot maanomistajien keskuudessa. (Hallituksen esitys 75/2013).

Yksi lakimuutoksen tavoitteista olikin antaa metsänomistajille enemmän valinnanvapautta puuston päätehakkuun osalta. Lakimuutoksella haluttiin poistaa uudistushakkuiden osalta järeys- ja ikärajoitteet, jolloin metsänomistajalla on päätösvalta puuston päätehakkuuajankohdasta. Päätehakkuulla tarkoitetaan vanhan puusukupolven hakkaamista, jotta tilalle voidaan perustaa kokonaan uusi puusukupolvi. Päätehakkuussa alue voidaan mahdollisesti hakata kokonaan aukoksi tai vastaavasti jättää alueelle siemen- tai suojuspuuryhmiä. Järeys- ja ikärajoitteiden poistamista perusteltiin muun muassa metsänomistajan päätäntävällällä omaa omaisuutta kohtaan. (Hallituksen esitys 75/2013).

Haluun poistaa järeys- ja ikärajoitteet päätehakkuiden osalta liittyi tutkimustulos siitä, että ainespuunkäyttö oli vähentynyt 2000-luvulle tultaessa, ja näin ollen osa metsien alati kasvavista puustovarannoista jäi hyödyntämättä. Puu tahdottiin saada entistä paremmin liikkeelle metsistä jatkojalostukseen. Maanomistajien aktiivisuuden lisääntyminen puukauppaan kohtaan toivottiin toteutuvan lakimuutoksen myötä. Samalla myös puunkäytön kannattavuutta tahdottiin parantaa.

Metsänomistajan valinnanvapauden ja oman päätäntävällän lisäämistä lähdettiin parantamaan myös eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen sallimisella. Lakimuutokseen tahdottiin lisätä mahdollisuus eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen. Tämä tarkoittaa käytännössä metsätalouden harjoittamista ilman avohakkuita. Eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa periaatteena on poistaa metsästä poimintahakkuina puita esimerkiksi 10 vuoden välein. Poimintahakkuilla tai pienaukkohakkuilla poistetaan vain osa puustosta, siten että metsä pysyy koko ajan puustoisena. Arkikielessä, esimerkiksi useiden metsänomistajien keskuudessa, eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus taipuu usein *”jatkuvan kasvatuksen menetelmäksi”*. Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen etuna ovat muun muassa maiseman vähäisempi muutos sekä puuston luontainen uudistuminen jäljelle jääneiden puiden myötä. Pienaukko- ja poimintahakkuut olivat entisen lain mukaan sallittuja erityiskohteilla, kuten heikkotuottoisilla kuvioilla. Lakimuutoksella lähdettiin kuitenkin vapauttamaan tätä mahdollisuutta metsätalouden käyttöön kaikkien metsäalueiden osalta. (Ympäristötiedon foorumi, 2014 s1).

2.2.2. Lain selkeyttäminen ja monimuotoisuuden tehostaminen

Lisäksi metsälakia tahdottiin selkeyttää ja tarkentaa maanomistajien vastuualueita. Laajemmat käyttömahdollisuudet uuden lain myötä lisäsivät myös maanomistajien omaa vastuuta ja velvollisuutta. Kuitenkin lain tarkentamisella tahdottiin myös vahvistaa metsänkäyttäjien oikeusturvaa. Myös viranomaistoiminnan tehostaminen oli lakimuutoksen tavoitteena. Käytännössä lain muutosehdotuksessa tämä näkyi muun muassa tahtona poistaa taimikon perustamisilmoitus, jolloin Metsäkeskuksen työaika olisi käytettävänä enemmän esimerkiksi valvontaan. (HE 75/2013).

Lakimuutosvalmisteluiden taustatyönä oli selvitetty myös Suomen luonnon monimuotoisuuden tilaa. Suomessa luonnonsuojelu ja monimuotoisuuden turvaaminen oli ollut hyvällä tasolla jo entisen metsälain aikaan. Monimuotoisuuden turvaamista tahdottiin kuitenkin tarkentaa uudessa metsälaissa, jotta myös tulevaisuudessa tärkeiden luontokohteiden säilyminen on taattu. Uudistuksella tahdottiin lähteä tavoittelemaan myös entistä paremmin verkostoituvaa monimuotoista

Suomen luontoa. Myös tärkeiden elinympäristöjen lisäämisellä tahdottiin tehostaa monimuotoisuuden turvaamista. (HE 75/2013).

2.3. Uudistetun metsälain muutoksia

2.3.1. Järeys- ja ikärajoitteiden poistuminen sekä eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus

Lakimuutoksen myötä poistuivat sekä järeys- että ikärajoitteet koskien metsiköiden päätehakkuita. Järeydellä tarkoitetaan puuston keskiläpimittaa 1,3 metrin korkeudelta mitattuna ja iällä tarkoitetaan puuston keski-ikää. Aikaisemmin näillä määreillä määriteltiin puuston uudistamiskypsyys, joilla pyrittiin ennaltaehkäisemään liian nuorien metsiköiden hakkuita. Järeys- ja ikärajoitteilla pyrittiin siihen, että metsän tuottovaatimus olisi pysynyt noin 2-3 prosentissa. Lakimuutoksen myötä rajoitteet poistuivat ja näin ollen maanomistajan oma päätäntä valta päätehakkuiden ajankohdan suhteen kasvoi. (Tapio 2014, s10)

Muutos oli yksi metsälakimuutoksen suurimmista, sillä nykyään maanomistajalla on vastuu ja valta valita omien metsiensä kiertoajan pituus. Järeys- ja ikärajoitteiden koettiin rajoittavan metsänomistajan valinnanvapautta. Uudistamisvelvoite kuitenkin säilytettiin ennallaan, joten maanomistajan on kuitenkin syytä harkita tarkoin etenkin nuorien metsien uudistamisen taloudellista hyötyä. Metsänomistajien vaihtoehtojen lisääntyminen edellyttää myös parempaa tietoa metsänhoitoon ja taloudelliseen kannattavuuteen vaikuttavista asioista. Tässä kohtaa korostuukin metsäammattilaisten rooli asiantuntijana ja metsänomistajien päätöksentekoa tukevana ammattilaisena.

Järeys- ja ikärajoitteiden poistuminen tuskin lisää nuorien metsien hakkuita merkittävässä määrin, mutta muutokset tuovat metsäalalle huomattavan määrän joustavuutta etenkin maanomistajien osalta. Puunkorjuun kannalta on joissakin tilanteissa järkevää yhdistää esimerkiksi joitain käsittelykuvioita suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tällöin korjuun suunnittelu helpottuu, maanomistaja saa kenties paremman kantohinnan suuremman kokonaispuumäärän takia ja korjuuyrittäjän toiminta muuttuu kustannustehokkaammaksi. Muutokset tuovat joustavuutta myös

tilanteisiin, joissa maanomistajan taloudellinen etu sitä vaatii tai jos puumarkkina-tilanne muuttuu huomattavasti. (Leikko Metsänomistajat, 2014, s11).

Nykyinen metsälaki mahdollistaa myös kasvatushakkuiden suorittamisen eri-ikäisrakenteisena. Aikaisemmin eri-ikäisrakenteiset poiminta- ja pienaukkohakkuut olivat mahdollisia ainoastaan poikkeustapauksissa. Tarkoituksena tässä puhekielellä ilmaistussa ”jatkuva kasvatuksessa” on pyrkiä pitämään metsikkö peitteisenä koko ajan. Tasaikäisrakenteisessa kasvatuksessa tuttuja päätehakkuita ei tehdä, vaan ideana on poimia hakkuussa suuria valtapuita, jolloin alimmaisten kerrosten puusto pääsee valotilan lisääntyessä kasvamaan paremmin. Huomioitava seikka varsinkin voimakkaasti suoritetuissa kasvatushakkuissa on, mikäli harvennustiheyksien vähimmäismäärät alittuvat, tulkitaan toiminta uudistushakkuuksi.

Eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen kuuluu myös pienaukkojen tekeminen. Pienaukon pinta-ala on enintään 0,3 hehtaaria ja sen tarkoituksena on, että ympäröivä metsä siementää pienaukot, jolloin uudistamistoimenpiteitä ei tarvitse suorittaa. Uudistamisvelvoitetta ei ole, mutta pienaukkoja koskee myös metsälaissa säädetyt vakiintuneen taimikon raja-arvot; keskipituus 0,5 metriä ja taimien kehittymistä ei muu kasvillisuus välittömästi uhkaa. Myös eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa on huolehdittava puuston vähimmäismäärästä ja – laadusta, jotka annetaan metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetussa asetuksessa. (Uitamo, 2014).

2.3.2. Tärkeiden luontokohteiden tarkentuminen

Lista tärkeistä luontokohteista, joita puhekielessä sanotaan ”kymppi pykälä-kohteiksi”, tarkentui. Listassa jo olemassa olleet kohteet saivat tarkennuksia ja lisäksi listaan lisättiin kokonaan uusia kohteita. Listan tarkentamisella haluttiin mahdollistaa entistä parempi luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Lisäksi lakia selvennettiin elinympäristöjen käsittelyä ohjaavalla tekstillä. Tämä tuo lisää selkeyttä etenkin käytännön metsätalouteen, jossa esimerkiksi leimikon suunnittelijan on helpompi toimia tarkkaavaisuutta vaativissa kohteissa.

Kokonaan uusia luontokohteita ovat:

- Metsäkorte- ja muurainkorvet
- Lähdekorvet
- Lapin läänissä sijaitsevat letot

Luontokohteet, joita tarkennettiin:

- Pienet lammet, nykyään enintään 0,5 hehtaaria
- Rehevien lehtolaikkujen kohdalle lisättiin niiden ominaispiirteet, jotka helpottavat kohteiden määrittelyä
- Ojittamattomien soiden kangasmetsäsaarekkeet, kun aiemmin laki käsitti vain pienialaiset kohteet
- Suoelinympäristöjen kohdalle lisättiin ominaispiirteet, jotka helpottavat kohteiden määrittelyä (Metsälaki 12.12.1996/1093).

Tärkeiden luontokohteiden tarkentumisen lisäksi lakiin tuli sekä maanomistajan että metsäkeskuksen ilmoitusvelvollisuus liittyen metsänkäyttöilmoitukseen.

Mikäli metsäkeskukseen saapuvassa metsänkäyttöilmoituksessa on käsittelyalueella tai sen läheisyydessä metsäkeskuksen tiedossa oleva;

- 10 §:n erityisen tärkeä elinympäristö
- luonnonsuojelulain mukainen päätös erityisesti suojeltavan lajin tai suojellun luontotyyppin esiintymästä
- Natura-2000 verkostoon sisältyvä alue
- tai muu vastaava viranomaisen toimittamaan päätökseen perustuva kohde

on Metsäkeskuksen ilmoitettava kohteesta maanomistajalle, maanomistajan edustajalle ja hakkuuoikeuden haltijalle. Jos kyseessä on kuitenkin luonnonsuojelulain mukainen päätös suojeltavan lajin tai suojellun luontotyyppin esiintymästä tai Natura-2000 sisältyvä alue, on ilmoitus tehtävä myös ELY-keskukselle.

Maanomistajan on taas ilmoitettava hakkuuoikeuden haltijalle metsänkäyttöilmoituksessa esille mahdollisesti ilmennyt 10 § kohteet, sekä aikaisemmassa kappaleessa mainitut metsäkeskukselta saamat kohdetiedot. (Hovila, 2014).

2.3.3. Aluejako muutokset

Lakimuutoksen myötä Suomen aluejakoa tarkasteltiin ja siihen tehtiin muutoksia. Pohjoisella Suomella tarkoitetaan Lapin maakunnan sekä Kuusamon, Pudasjärven, Taivalkosken, Hyrynsalmen, Puolangan ja Suomussalmen kuntien muodostamaa aluetta. Aikaisemmin Pohjoiseen Suomeen kuului myös Yli-iin sekä linnat, jotka siirrettiin kuuluvaksi Keskiseen Suomeen.

Keskisen Suomella tarkoitetaan Keski-Pohjanmaan maakunnan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueilta muiden kuin pohjoiseen Suomeen kuuluvien kuntien, Pohjois-Karjalan maakunnan alueelta Juuan, Ilomantsin, Lieksan, Nurmeksen ja Valtimon kuntien, Keski-Suomen maakunnan alueelta Pihtiputaan, Kinnulan, Kivijärven ja Kyyjärven kuntien sekä Pohjois-Savon maakunnan alueelta Kiuruveden, Vieremän, Sonkajärven ja Rautavaaran kuntien muodostamaa aluetta. Aikaisemmassa laissa Keskiseen Suomeen kuului muun muassa jo edellä mainitut Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakunnat kokonaisuudessaan, mutta nykyään ne luetaan Eteläiseen Suomeen kuuluviksi.

Eteläisellä Suomella taas tarkoitetaan kaikkia muita, kuin jo edellä mainittuja alueita. Näitä ovat Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Etelä-Karjalan, Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Savon maakuntien sekä Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakuntien alueilta muiden kuin Keskiseen Suomeen kuuluvien kuntien muodostamaa aluetta.

Aluejakomuutoksen vaikutukset käytännön metsätaloudessa sijoittuvat kasvatushakkuisiin ja taimikoiden uudistamisessa käytettäviin aikarajoihin. Eri alueilla on erilaiset vähimmäistiheydet, joita suoritettavissa harvennuksissa tulee noudattaa. Uudistuneen lain myötä on myös eri-ikäisrakenteiselle metsänkasvatukselle laadittu vähimmäisalarajat pohjapinta-alan suhteen. Taimikoiden kohdalla uudistamisvelvoitteen aikaraja taas vaihtelee alueittain. (Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä, 1308/2013).

2.3.4. Kasvatuskelpoisen taimikon kriteerit

Kasvatuskelpoisen taimikon kriteerit taimien vähimmäismäärien suhteen nousivat hieman. Etelä- sekä Keskisessä Suomessa havupuuvaltaisten taimien minimimäärä on uuden lain myötä 1500 tainta hehtaarilla. Lehtipuuvaltaisilla taimikoilla määrä on 1100 tainta hehtaarilla. Aikaisemman lain mukaan vastaavat luvut olivat kuusella 1200, männyllä 1300 ja lehtipuulla 1100 tainta hehtaarilla. Pohjoisen Suomen alueella havupuutaimien määrät hehtaarilla nousivat aikaisemmasta 1100 kappaleesta hehtaarilla 1200 taimeen hehtaarille, sekä kuusella että männyllä. Lehtipuutaimikoissa vastaavat määrät ovat 1000 taimesta 1100 taimeen hehtaarilla.

Ennen vuotta 2014 metsän uudistamisessa käytettäviä puulajeja ei ollut lueteltu, kun taas vastaavasti uudessa lakitekstissä puulajit on lueteltu. Puulajit, joilla metsän uudistamisen voi nykyään suorittaa ovat; mänty, kuusi, rauduskoivu, haapa, siperianlehtikuusi, vaahtera, tervaleppä, tammi, kynäjalava, vuorijalava, metsälehmus, saarni ja hybridihaapa. Lakiin lisättiin myös uudistamisvelvoitteen poistuminen. Nykyään eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksessa tehdyille pienaukoille, kooltaan alle 0,3 hehtaaria, ei tarvitse suorittaa metsän uudistamistoimenpiteitä. Uudistamisvelvoitetta ei ole myöskään puuntuotannollisesti vähätuottoisilla ojitetuilla turvemailla, eikä myöskään Suomen Metsäkeskuksen tai muun viranomaisen hyväksymillä ennallistamiskohteilla tai perinneympäristöissä. (Hovila, 2014).

2.3.5. Muita metsälakiin liittyviä muutoksia

Metsälakia uudistettaessa pääpaino oli itse metsälaissa. Kuitenkin samaan aikaan otettiin huomioon myös muut metsätaloutta sivuavat lait ja asetukset. Esimerkiksi metsätuholaki tarkentui muun muassa puutavaran pois kuljetuksen suhteen. Kuusipuutavaraa sää säilyttää hakkuualoilla ja välivarastoilla vähemmän aikaa. Aikojen tiukentamisella on yhteys lämpimämpiin vuosiin, joten hyönteistuhojen ehkäisemiseksi lakia tarkennettiin. (HE 259/2010).

Kestävän metsätalouden rahoituslakiin, joka tunnetaan lyhenteenä Kemera-laki, tehtiin myös muutoksia. Kemera-laki muutos astui voimaan vasta vuoden 2015 kesäkuussa. Kemera-laki on keino tukea ja edistää metsätaloutta, ja esimerkiksi yksityiset metsänomistajat voivat saada rahallista Kemera-tukea metsienhoitoon, kuten esimerkiksi terveyslannoitukseen tai taimikon varhaishoitoon. Käytännössä esimerkiksi taimikon varhaishoidolle on määritetty tukisumma (€/ha), joka voidaan myöntää tietyin ehdoin. Uudessa Kemera-laissa tuenmyöntämisen ehdot tarkentuivat ja nykyisin tukea on haettava ennen toimenpiteitä. Entisen lain aikaan tukea pystyi hakemaan myös takautuvasti. Suomen Metsäkeskus myöntää Kemera-tuet. (Metsäkeskus, 2015).

Metsälain muututtua, koettiin tarpeelliseksi päivittää myös Hyvän metsänhoidon suositukset, jotka metsätalouden kehittämiskeskus Tapio julkaisikin päivitettyinä versiona. Uutena asiana suosituksiin lisättiin eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen ohjeistus. Ohjeistuksesta käy selväksi, kuinka kasvatusperiaatteet eroavat esimerkiksi eri kasvupaikan tai käsittelyalojen nykyisen pääpuulajin mukaan. Sen lisäksi metsänhoidon suosituksista tulee ilmi, minkälaista eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen menetelmää tulisi käyttää kulloinkin. Lisäyksenä ovat myös viitteelliset pohjapinta-alat ennen ja jälkeen hakkuun.

Toinen merkittävä asiakokonaisuus hyvien metsänhoidon suositusten päivittämisessä on riistan elinympäristöjen hoitoon painottuvat metsänhoito-ohjeet. Talousmetsien luonnonhoidolla on olennainen vaikutus riistan viihtyvyyteen alueella. Esimerkiksi metsäkanalintujen hoitosuunnitelman luonnoksen tavoitteena oli, että elinympäristöjen hoito otetaan entistä paremmin huomioon metsänhoidossa ja maankäytössä. Päivitetyistä metsänhoidonsuosituksista löytyykin maanomistajalle tärkeitä työvälineitä luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamiseen kestävän metsätalouden harjoittamisessa. (Suomen riistakeskus, 2013).

3 Opinnäytetyön tarkoitus

Metsälaki muutokset - metsänomistajien ja metsäammattilaisten kokemuksia Kainuun ja Pohjois-Karjalan alueelta – opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa ja tiedustella sekä Kainuun että Pohjois-Karjalan alueiden osalta vastaanottoa uudistuneen lain suhteen. Selvitämme sekä metsätalouden ammattilaisten että metsänomistajien mielipiteitä ja tietoisuutta uudistuneen metsälain muutoksista.

Metsänomistajien osalta tarkoitus on selvittää, ovatko metsälain muutokset tuoneet uusia käsittelytapoja tai muutoksia metsänhoitoon ja kuinka lain tuomat muutokset on otettu vastaan. Metsäammattilaisten sekä korjuuyrittäjien kohdalla tarkoituksena on selvittää, ovatko muutokset aiheuttaneet lisätyötä esimerkiksi neuvonnan tai puunkorjuun eri osa-alueilla.

Varsinaisia tutkimuskysymyksiä, joihin opinnäytetyöllä halutaan vastauksia, ovat muun muassa seuraavat:

- Onko uusi metsälaki aiheuttanut muutoksia omien metsien käytössä ja käsittelyissä?
- Onko tulevaisuudessa kenties tarkoituksena ottaa käyttöön eri-ikäisraken- teiseen metsänkasvatukseen tähtääviä toimenpiteitä?
- Ovatko metsälain muutokset aiheuttaneet lisätyötä?
- Miten uudistuksiin on pääosin suhtauduttu?
- Ovatko metsänomistajat olleet kiinnostuneita lakimuutoksista?

4 Aineiston hankinta ja tutkimusmenetelmät

4.1. Aineiston hankinta

Aineisto kerättiin Pohjois-Karjalan ja Kainuun alueilta kevään 2015 aikana. Metsäammattilaisille lähetimme sähköiset kyselylomakkeet. Koska pelkällä sähköpostilla lähestyminen olisi luultavasti heikentänyt vastausaktiivisuutta, päädyimme kattavan vastausprosentin saamiseksi olemaan ennen sähköisen kyselylomakkeen lähettämistä henkilökohtaisesti yhteydessä niihin metsätoimihenkilöihin ja korjuuyrittäjiin, jotka sattumanvaraisesti valitsimme.

Metsätoimihenkilöiden ja korjuuyrittäjien valinta tapahtui sattumanvaraisesti. Etsimme eri yrityksien ja organisaatioiden kotisivujen kautta henkilöiden yhteystiedot ja tämän jälkeen lähestyimme heitä henkilökohtaisesti puhelimitse. Kysyimme heidän mahdollista halukkuuttaan vastata sähköiseen kyselylomakkeeseen koskien opinnäytetyötämme. Puhelinyhteydenotolla koemme olleen suuren vaikutuksen vastausaktiivisuuteen – ennakkoyhteydenotolla pystyimme kertomaan heille opinnäytetyöstämme, jolloin henkilöiden mielenkiinto aihetta kohtaan heräsi. Yhteydenotto ennen sähköpostien lähettämistä auttoi myös saamaan vastauksia nopeasti ja kattavasti.

Jos tutkimusalueena olisi ollut koko Suomi, olisi ollut helpompaa lähettää kyselylomakkeita usealle sadalle henkilölle. Mutta koska tutkimus kohdistui ainoastaan kahden maakunnan alueelle, emme halunneet ottaa riskiä, että vastaukset olisivat jääneet vajaiksi. Kyselylomakkeet lähetimme yhteensä 40 metsäalanammattilaiselle.

Kyselylomakkeesta pyrimme tekemään tarpeeksi kattavan ja monipuolisen, jotta aineisto pysyi mahdollisimman laajana. Vastaukset tallentuivat automaattisesti GoogleDocs.-pilvipalveluun, josta ne ladattiin Excel-taulukkoon. Metsätoimihenkilöt, jotka vastasivat kyselylomakkeeseen, edustivat eri metsäalojen organisaatioita, kuten eri metsäyrittysten asiantuntijoita sekä metsänhoitoyhdistysten met-

säneuvoja. Korjuuyrittäjien kohdalla toimimme samoin kuin metsätoimihenkilöiden osalta. Osallistumisen varmistimme puhelimitse. Haastattelurunko ja kysymyslomake ovat liitteenä.

Metsänomistajien osalta aineiston hankinta tapahtui haastattelumenetelmällä. Molemmista maakunnista otokseen sisältyi 10 metsänomistajaa. Metsänomistajien tiedot saimme Metsänhoitoyhdistyksien kautta. Kainuun alueen tiedot saimme Kajaanin Metsänhoitoyhdistykseltä ja vastaavasti Pohjois-Karjalan alueen maanomistajien tiedot saimme Pohjois-Karjalan Metsänhoitoyhdistykseltä. Yhteystietojen osalta saimme kattavat listat, joista satunnaisesti aloimme ottaa yhteyttä maanomistajiin. Ainoana kriteerinä asiakastietojen valintaan ilmoitimme Metsänhoitoyhdistykselle sen, että metsänomistajat olisivat aktiivisia metsänomistajia. Tämä näkyi yhteystietojen valinnassa siten, että metsänomistajat olivat käyneet puukauppaa sekä ennen että jälkeen metsälaki muutoksen. Tällä pyrimme siihen, että saisimme otokseen sellaisia metsänomistajia, joilla olisi kokemuksen tuomaa näkökulmaa metsälakia kohtaan.

Metsänomistajat haastattelimme henkilökohtaisesti ja apuna haastatteluissa käytimme haastattelurunkoa, mikä auttoi sekä pysymään aiheessa että saamaan Pohjois-Karjalan ja Kainuun alueen vastauksista mahdollisimman vertailukelpoiset. Kirjoitimme haastatteluiden aikana ylös tarkat muistiinpanot, jotka siirsimme välittömästi haastatteluiden jälkeen yhteiseen kokoavaan Excel-taulukkoon.

Metsänomistajien kohdalla aineiston hankinta tapahtui siis haastattelumenetelmällä. Sovimme maanomistajien kanssa tapaamiset puhelinyhteydenottojen pohjalta ja haastattelut suoritettiin maanomistajien kotona. Kaksi pohjoiskarjalaista maanomistajaa haastattelimme puhelimitse, koska yhteistä aikaa tapaamiselle ei löytynyt ja haastateltavat olivat kuitenkin halukkaita osallistumaan kyselyyn.

4.2. Tuloksien käsittely

Molemmista kohderyhmistä saadut vastaukset koostettiin yhteen ja niistä tehtiin yhteenvedot Excel-taulukoon. Kyselylomakkeiden pohjalta saadut tulokset tulostuivat automaattisesti Excel-taulukoon, jolloin tuloksien tarkastelu oli helpompaa. Metsänomistajien osalta laadimme Excel-taulukon, johon syötimme haastatteluiden pohjalta saadut vastaukset, jotta tuloksia voitiin vertailla

Excel-taulukkolaskenta ohjelmaa hyödynsimme tuloksien tarkastelussa muodostamalla diagrammeja, jotka kuvasivat vastauksia ja mielipiteitä. Lisäksi vastausten pohjalta pystyimme laskemaan prosentuaalisia vastauksia, kuten esimerkiksi vastanneiden ikä- tai sukupuolijakaumaa.

4.3. Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Valitsimme laadullisen tutkimusmenetelmän, koska halusimme saada suuren määrän sijasta mahdollisimman laadukkaita sekä kattavia vastauksia. Tavoitteena oli saada mahdollisimman monipuolisia ja perusteltuja mielipiteitä sekä ajatuksia opinnäytetyömme aineistoksi. Aiheemme vaatii myös metsänomistajilta jonkin verran perehtyneisyyttä sekä kiinnostusta metsätalouteen, jolloin haastattavien valinta korostui. Haastattelujen tarkoituksena kun ei ole metsälain opettaminen, vaan aineiston keruu.

5 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys taataan siten, että kaikki haastattelut ja vastaukset käsitellään tasapuolisesti ja luottamuksellisesti. Yksittäisiä lausuntoja, kommentteja tai suoria lainauksia ei julkaista ilman asianomaisen henkilön lupaa.

Tuloksissa on näkyvillä muutamia suoria kommentteja, mutta aineiston hankinnan yhteydessä kerroimme haastateltaville henkilöille, että vastaukset käsitellään siten, ettei vastanneiden henkilöllisyyttä pystytä yhdistämään vastauksiin tai mahdollisesti julkaistaviin yksittäisiin kommentteihin.

Metsänomistajien kohdalla kerroimme heille puhelinyhteydenottojen yhteydessä, että olimme saaneet heidän yhteystietonsa Metsänhoitoyhdistysten kautta. Metsänhoitoyhdistysten kautta saatuja yhteystietoja käytimme ainoastaan tuloksien hankintaa varten eikä yhteystietoja ole luovutettu ulkopuolisille tahoille. Tämän kerroimme myös haastateltaville metsänomistajille. Yhteystietojen asianmukaisesta hävittämisestä on pidetty huolta, jolloin ne eivät myöhemmässä vaiheessa joudu väärin käsiin. Tämä siksi, että tiedot sisälsivät tarkkoja osoite- ja puhelinnumerotietoja.

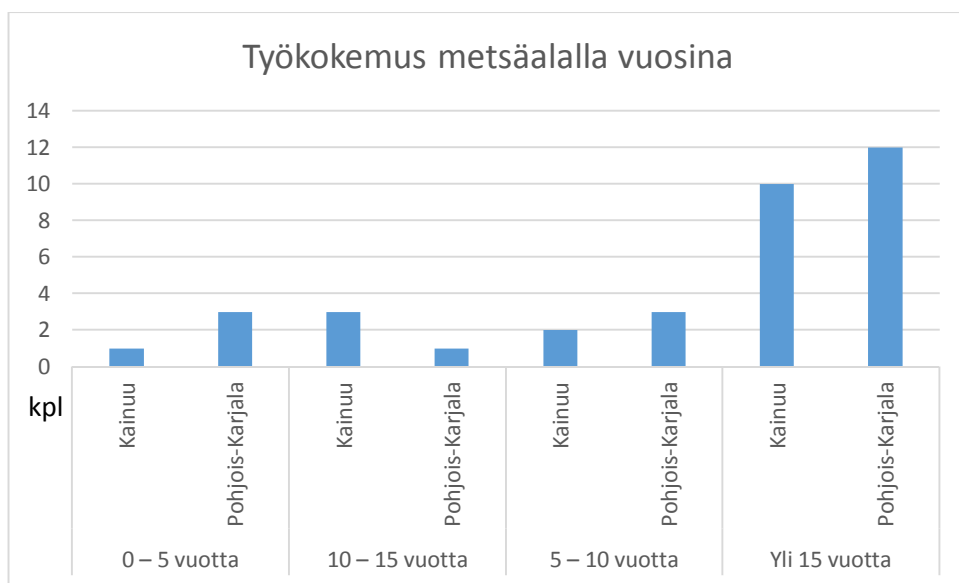
Opinnäytetyön tulokset kuvaavat ainoastaan Pohjois-Karjalan ja Kainuun alueita, eikä tuloksia voi yleistää valtakunnallisesti. Aineisto on verraten suppea, joten tulosten pohjalta ei pystytä tekemään suuria yleistyksiä. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat merkitty näkyviin asianmukaisesti eikä epämääräistä lähdekirjallisuutta ole käytetty. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus-verkkokirjastossa.

6 Haastatteluiden ja kyselylomakkeiden pohjalta saadut tulokset

6.1. Metsätoimihenkilöt ja korjuuyrittäjät

Kyselyyn vastasi Pohjois-Karjalan alueelta yhteensä 19 henkilöä ja Kainuun alueelta 17. Metsätoimihenkilöitä Pohjois-Karjalasta mukana tuloksissa on 14 ja korjuuyrittäjiä 5. Kainuun alueelta vastasi 11 metsätoimihenkilöä ja 6 korjuuyrittäjää. Korjuuyrittäjien aktiivisuus oli selvästi heikompaa kuin metsätoimihenkilöiden. Vastauksia pyysimme puhelimitse yhteensä viideltätoista korjuuyrittäjältä ja lisäksi lähetimme neljälle korjuuyrittäjälle sähköpostin ja kyselylomakkeen netti-osoitteen ilman erillistä puhelinyhteydenottoa.

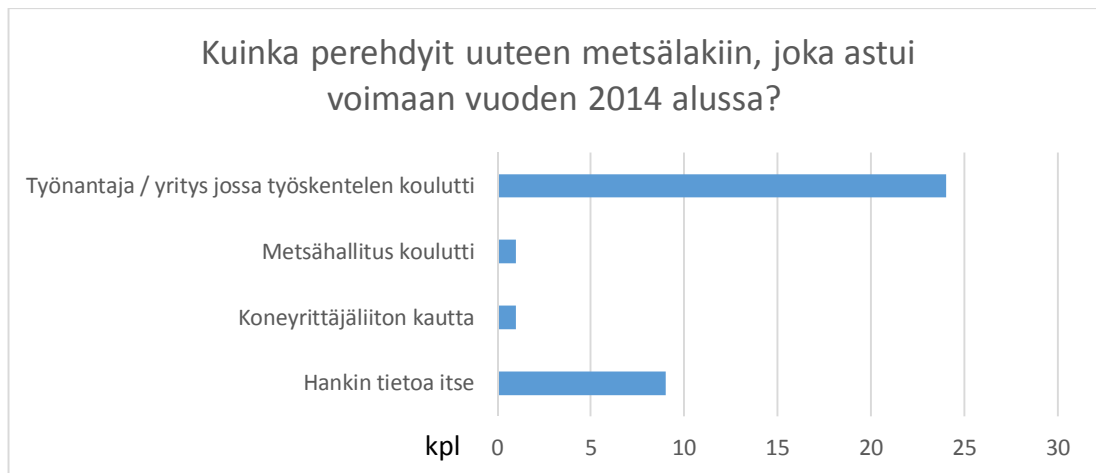
Vastanneista metsäalanammattilaisista selkeästi suurimmalla osalla oli yli 15 vuoden työkokemus metsäalalta – vastanneista yhteensä 22 henkilöä oli työskennellyt metsäalalla yli 15 vuotta. Pohjois-Karjalan alueelta vastanneista oli suhteessa enemmän alalla alle 5 vuotta olleita henkilöitä. (Kuvio1). Tämä voi selittyä sillä, että maakunnassa on sekä ammattikorkeakoulu että yliopisto, joista vuosittain valmistuu metsätalousinsinöörejä sekä metsänhoitajia. Tutkimuksemme kannalta työkokemus vuosilla ei ollut tuloksien kannalta merkitystä. Mutta se, että vastanneista suurimmalla osalla on vuosien kokemus metsäalalta, antaa vastauksiin mahdollisesti enemmän pitkän aikavälin vertailtavuutta.

Kuvio 1. Vastanneiden työkokemus metsäalalla vuosina.

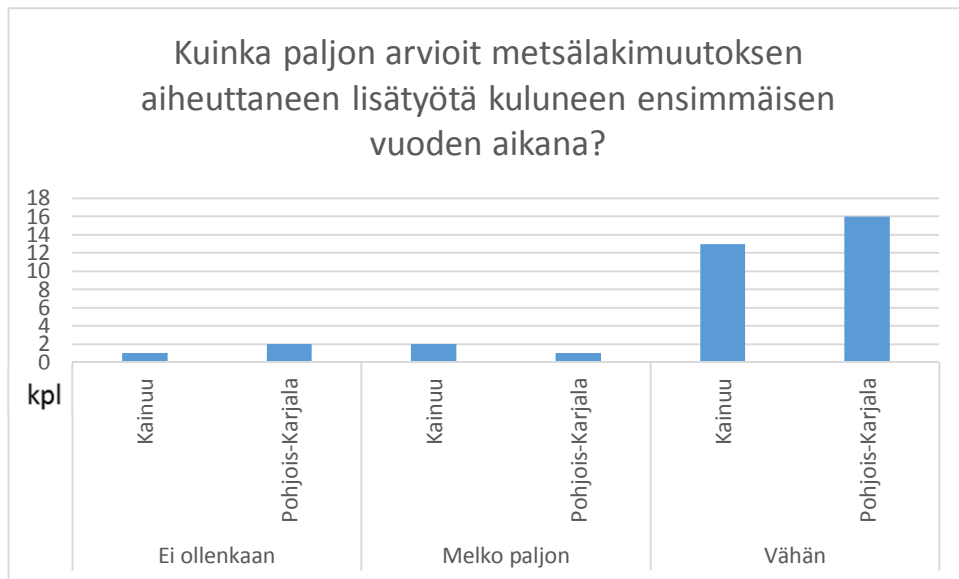
Kyselylomakkeella halusimme myös selvittää kuinka metsäammattilaiset olivat perehtyneet uuteen metsälakiin. (Kuvio 2). 66 prosenttia vastanneista oli saanut työnantajansa kautta koulutuksen metsälain oleellisimpiin muutoksiin. Ainoastaan yhdeksän vastanneista totesi hankkineensa tiedon metsälakimuutoksista oma-aloitteisesti. Heistä kolme oli metsätoimihenkilöitä ja loput kuusi korjuuyrittäjiä. Vastauksista kävikin ilmi, että korjuuyrittäjillä on selkeästi suurempi vastuu oman tietämyksen ylläpitämisessä. Metsätoimihenkilöt toimivat yleisimmin yritysten palveluksessa, jolloin yritys tarjoaa mahdollisuuksia kouluttautumiseen. Yksityiselle korjuuyrittäjälle vastuu voi helposti jäädä yksin itselle. Tosin kyselyyn vas-

tanneista korjuuyrittäjistä osa vastasi myös yrityksen tai Koneyrittäjiliiton koulutaneen heitä uuden metsälain muutoksiin. Mutta toimihenkilöitä ja korjuuyrittäjiä vertaillen, korjuuyrittäjän oma vastuu tämän hetkisen lain selvillä olosta on siis suurempi.

Kuvio 2. Tiedonhankinta metsälain uudistusten suhteen.

Metsäammattilaisista selkeästi suurin osa, yhteensä 82 prosenttia, koki lakimuutoksien aiheuttaneen vain vähäisesti lisätyötä omaan työnkuvaan liittyen. (Kuvio 3). Vastanneista ainoastaan kolme koki muutoksien aiheuttaneen melko paljon lisätyötä. Eroja maakuntien välillä ei ollut paljon, vaan tulokset olivat keskenään yhtenevät. Osittain tähän tulokseen vaikuttaa varmasti se, etteivät metsänomistajat juurikaan olleet ottaneet yhteyttä metsäammattilaisiin liittyen lakimuutoksen tuomiin muutoksiin. Pohjois-Karjalan alueelta ainoastaan neljä ja Kainuun alueelta kolme vastanneista metsäammattilaisista kertoi metsänomistajien olleen yhteydessä lakimuutoksen tiimoilta. Loput 28 vastanneista totesivat, etteivät maanomistajat ole lakimuutoksen tiimoilta ottaneet heihin yhteyttä.

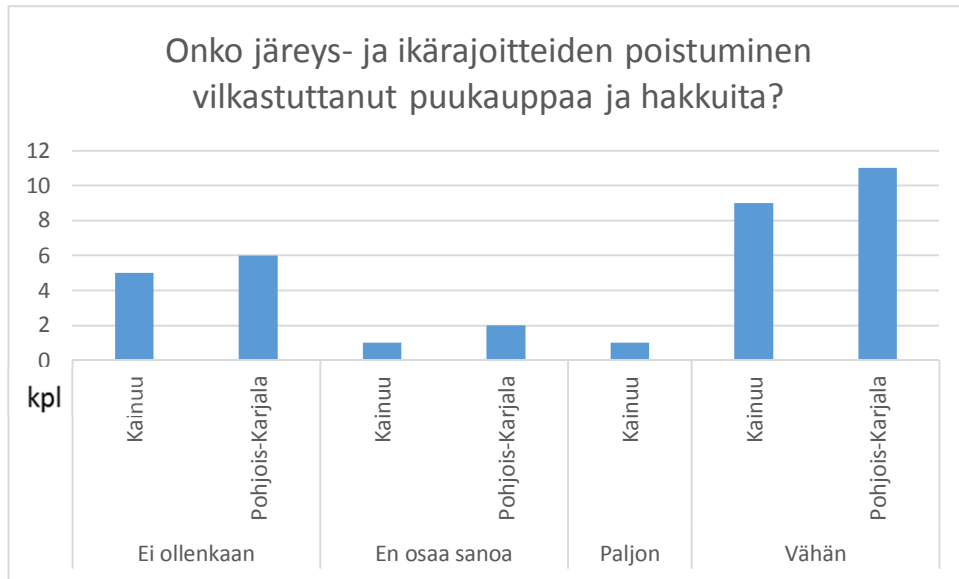

Kuvio 3 Neuvonnan tarpeen lisääntyminen

6.1.1. Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen mahdollistuminen ja järeys- ja ikärajoitteiden poistumisen vaikutukset

Eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen liittyviä toimenpiteitä oli metsäammatilaisten vastausten perusteella hyödynnetty vain vähäisesti. Kuitenkin 21 henkilöä, uskoi että lakimuutokset tulevat lisäämään eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen menetelmää jossain määrin. 11 vastanneista oli sitä mieltä, ettei eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus lisäännä tulevaisuudessa ja vain 3 uskoi sen lisääntyvän huomattavasti. Tulokset olivat hyvin samankaltaisia sekä Pohjois-Karjalan että Kainuun alueilla.

Järeys- ja ikärajoitteiden poistumisella tahdottiin lakimuutoksella vilkastuttaa puukauppaa. Se, kuinka tämä on näkynyt käytännössä vaikuttaa olevan ainakin ensimmäisen vuoden jälkeen melko vähäistä. (Kuvio 4). Vastanneista suurin osa koki, ettei rajoitteiden poistuminen ole lisännyt puukauppaa kuin vähän tai ei ollenkaan. Ainoastaan yksi vastanneista vastasi rajoitteiden poistumisen vaikuttaneen paljon puukaupan lisääntymiseen. Kolme vastaajaa ei osannut ottaa kantaa tähän kysymykseen. Leimikoiden koot ja iät ovat vastanneiden mukaan pysyneet myös lähestulkoon samana, kuin mitä ennen lakimuutosta.

Kuvio 4 Järeys- ja ikärajoitteiden poistumisen vaikutukset

6.1.2. Neuvonnan tarve ja vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen

Metsäammattilaiset kokivat selvästi neuvonnan tarpeen lisääntyneen sen myötä, kun maanomistajat ovat saaneet laajemmat toimintavaihtoehdot metsien käytön suhteen. 63 prosenttia vastanneista koki neuvonnan tarpeen lisääntyneen ja loput 37 prosenttia koki, ettei neuvonnalle ole enempää tarvetta kuin ennen lakimuutosta.

Pääasiallisesti metsälain muutoksien tuomat vaikutukset koettiin metsäammattilaisten vastausten pohjalta vähäisiksi. Vastausten pohjalta kävi ilmi, ettei vuoden ajan voimassa ollut metsälaki ollut ainakaan vielä tuonut merkittäviä muutoksia metsätalouden parissa työskentelevien henkilöiden työnkuvaan.

6.2. Metsänomistajat

Maanomistajat olivat iältään 46 - 79 vuotiaita, heistä miehiä oli 65 prosenttia ja naisia 35 prosenttia. Otoksen sukupuolijakaumasta käy hyvin esille tyypillinen suomalainen metsänomistaja; keski-ikäinen tai jo eläkkeellä oleva mieshenkilö.

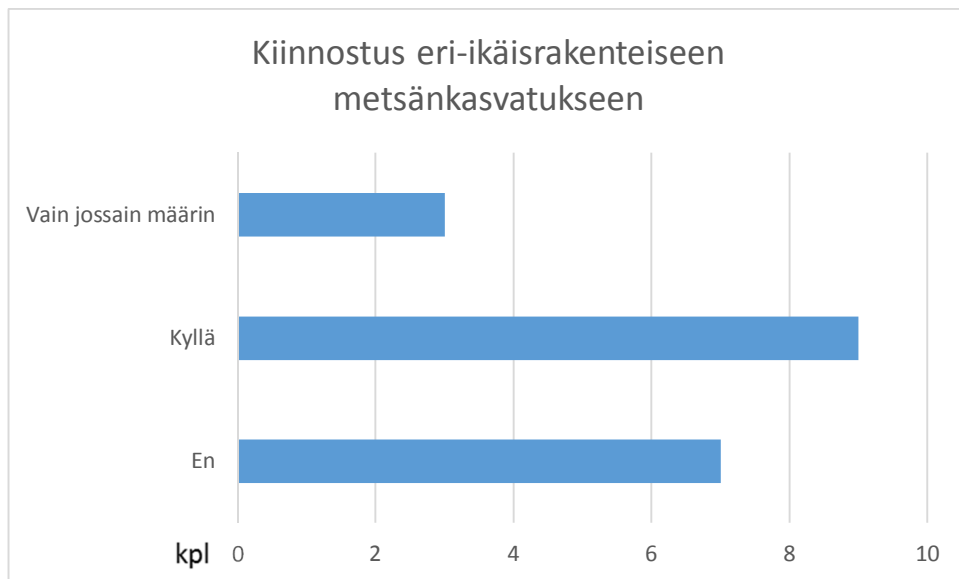
Pohjois-Karjalan alueella enemmistö maanomistajista asui kotitiloillaan eli käytännössä he asuivat metsätilojensa välittömässä läheisyydessä. Suurimmalle osalle metsät olivat tärkein tulonlähde eläkkeen lisäksi, tämä näkyi erityisesti kotitiloillaan asuvien maanomistajien kohdalla. Kaksi Pohjois-Karjalan maanomistajista ilmoitti ensisijaiseksi tavoitteeksi metsiensä suojelun. Heistä kumpikaan ei enää asunut kotitiloillaan vaan he olivat etämetsänomistajia. Voidaan todeta, että maanomistajan näkökulmasta metsien suojelua painotetaan voimakkaammin silloin, jos metsät eivät ole taloudellisesti tärkein tulonlähde.

Metsälain muutokset olivat suurelle osalla maanomistajista tiedossa. Yleisin tietolähde muutoksien osalta oli ollut lehdet ja erilaiset tiedotteet, joita maanomistajat olivat saaneet tahoilta, joiden kanssa puukauppaa tai metsänhoitoa he yhteistyössä toteuttavat. Koska metsänomistajien tiedot saimme metsänhoitoyhdistysten kautta, tuli haastatteluissa ilmi, että metsänhoitoyhdistys oli ilmoittanut suurimmalle osalla asiakkaistaan lakimuutoksista. Osa haastateltavista oli perehtynyt asiaan tarkemmin kun taas osa kertoi, että oli tietoinen metsälaki muutoksesta, mutta tarkempaa tietoa lakimuutoksen sisällöstä ei ollut tiedossa. Pohjois-karjalaisista yksikään metsänomistaja ei kokenut tällä hetkellä tarvitsevansa lisäneuvontaa koskien metsälakiasioita. Kainuun metsänomistajista kaksi totesi lisäneuvonnalle olevan tarvetta. Pohjoiskarjalaisista haastateltavista puolet kertoi saavansa lakiasioihin apua, mikäli siihen olisi tarvetta. Toisaalta kaksi metsänomistajaa kertoi, etteivät metsälakiasiat heitä huoleta, koska omien metsien hoidon he olivat ulkoistaneet kokonaan metsänhoitoyhdistyksille.

Metsälain tuomat muutokset mahdollistivat paremmat mahdollisuudet toteuttaa eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta. Haastattelujen perusteella kukaan ei ollut ainakaan vielä päättänyt omien metsien kohdalla tähän vaihtoehtoon. Mielenpiteet eri-ikäisrakenteisesta metsänkasvatuksesta jakautuivat haastateltavien kesken hyvin kahteen osaan. Toiset olivat sitä mieltä että eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus on hyvä asia. Eräskin pohjoiskarjalainen metsänomistaja kommentoi asiaan seuraavasti:

”Jatkuvan kasvatuksen menetelmä on kyllä erittäin hyvä asia, metsä pysyy silloin aina metsän näköisenä eikä aukkoja tulisi parhaassa tapauksessa ollenkaan...”

Mielenkiintoa eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta kohtaan ilmeni metsänomistajien keskuudessa runsaasti. Toisaalta suurin totesi, ettei omien metsien kohdalla tällä hetkellä ainakaan ole mahdollisuutta tähän. Metsät ovat esimerkiksi niin tasaikäisiä, ettei niiden ikäjakauma salli toteuttamaan eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta. (Kuvio 5).

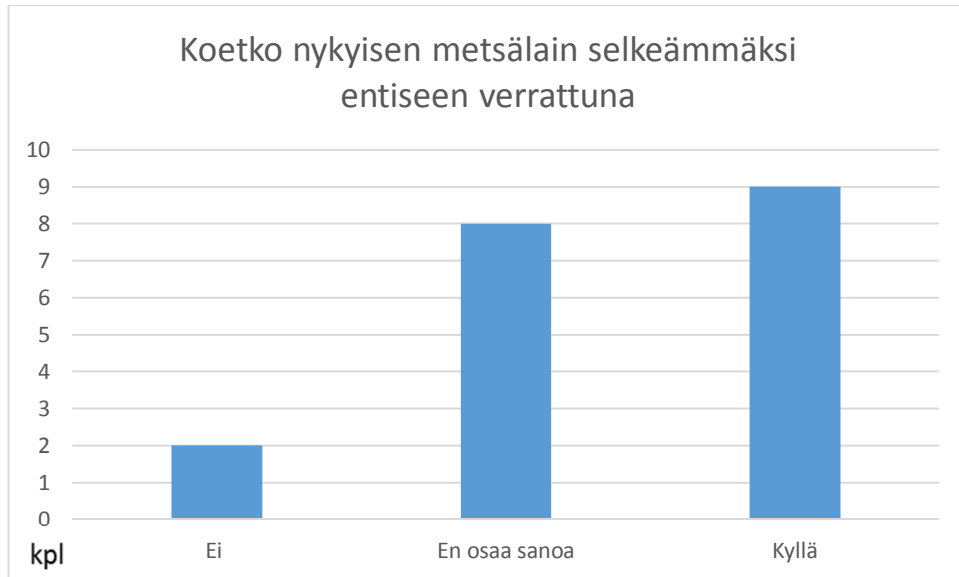

Kuvio 5 Kiinnostus eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen

Metsänomistajien keskuudessa ainoastaan kolme oli hyödyntänyt ikärajoitteiden poistumista. Pohjois-Karjalassa maanomistaja totesi hakanneensa yhden kuvion aukoksi, koska se oli tämän hetkisen lainsäädännön mukaan helppo toteuttaa. Loput maanomistajista eivät olleet vielä hyödyntäneet ikärajoitteiden poistumista. Lisäksi enemmistö totesi, etteivät todennäköisesti tule tulevaisuudessakaan aikaistamaan metsiensä hakkuita. Haastattelujen pohjalta maanomistajat olivat yhteneväisiä sen suhteen, että metsien entistä aikaisemmat avohakkuut eivät hyödytä heitä. Haastatteluiden pohjalta käy ilmi, että metsänomistajat tahtovat jatkossakin antaa metsiensä varttua rauhassa, ja näin ollen maksimoida saatavat hakkuutulot. Metsänomistajien haastatteluissa kävi esille mielipide siitä, että hakkuiden aikaistaminen heikentäisi saatavia hakkuutuloja, koska hakattavan puuston tilavuus olisi tällöin pienempi.

Metsälain selkeyttämisen suhteen metsänomistajien mielipiteet jakautuivat siten, että osa koki lain olevan nykyään selkeämpi ja toiset taas eivät osanneet kommentoida asiaa. (Kuvio 6). Todennäköisin syy on se, ettei lakitekstiä tunneta vielä tarpeeksi hyvin, onhan kyseessä suhteellisen tuore asia.

Kuvio 6 Onko metsälaki mielestäsi selkeytynyt.

7 Pohdinta

Kokonaisuutena metsälain vaikutus sekä metsätoimihenkilöiden että korjuuyrittäjien työnkuvaan on ollut hyvin vähäinen. Laki on ollut voimassa vasta lyhyen aikaa. Näin ollen asiakkaat eivät ole ehtineet vielä miettiä uudenlaisia toimintatapoja tai vaihtoehtoja metsien käytön suhteen. Lisätyötä lakimuutos ei ollut käytännössä tuonut metsätoimihenkilöiden työnkuvaan. Tutkimusta aloittaessa arvioimme, että lakimuutos olisi aiheuttanut lisätyötä enemmän kuin mitä tutkimuksen myötä tuli ilmi. Metsänomistajien haastatteluiden perusteellakin kävi ilmi, ettei suurin osa kokenut lisä neuvonnalle tarvetta. Osaltaan tämä voi selittyä sillä, ettei lain tarkempi tulkinta ole metsänomistajille itselle niinkään tärkeä asia. Useat metsänomistajat hoitavat esimerkiksi puukaupat yhteistyössä eri metsäyritysten kanssa, jolloin lakiasioista huolehtiminen jää metsätoimihenkilöiden vastuulle.

Metsänomistajilta ei siis välttämättä missään vaiheessa vaadita samanlaista tietämystä kuin metsätoimihenkilöiltä, joiden osaamiseen ja ammattitaitoon luotetaan.

Eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen ohjautuvaa mielenkiintoa ilmeni vain jossain määrin. Tutkimuksen perusteella kävi ilmi, että mielenkiintoa on mutta omat metsät eivät ole siinä tilassa, että eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta voisi alkaa kannattavissa määrin hyödyntää. Suomessa metsien kasvatusta on noudattanut jo vuosia tasaikäisrakenteista metsänkasvatusmallia. Esimerkiksi pohjoiskarjalaisten maanomistajien keskuudessa ilmeni, ettei iältään tasaikäisiä mäntymetsiä voidaan helposti muuttaa eri-ikäisrakenteisiksi, vaikka mielenkiintoa tähän olisikin.

Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen mahdollinen lisääntyminen tulevaisuudessa ei käy hetkessä, vaan siihen kuluu runsaasti aikaa. Tutkimuksen perusteella myöskään metsäammattilaiset eivät vaikuttaneet olevan erityisen kiinnostuneita eri-ikäisrakenteisesta metsänkasvatuksesta. Metsien kasvatuksessa toimintatapojen muuttaminen voi olla haastavaa: metsiä on totuttu hoitamaan perinteisten tapojen mukaan ja niistä luopuminen on haastavaa. Eri-ikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen siirtyminen edellyttää sekä metsänomistajan tahtoa että tietämystä asiasta. Tässä kohtaa korostuukin metsäammattilaisten rooli neuvovana osapuolena. Metsäammattilaisilta vaaditaan tulevaisuudessa entistä enemmän tietoa ja kykyä tuoda esille eri käsittelyvaihtoehtoja, jotta metsänomistajat omat henkilökohtaiset tavoitteet täyttyisivät mahdollisimman hyvin. (Ympäristötiedon foorumi 2014, s2)

Järeys- ja ikärajoitteiden poistumisten vähäinen hyödyntäminen oli metsänomistajien keskuudessa vähäistä. Metsänomistajien mielipiteistä kävi esille, että hakuiden aikaistaminen koettiin verrannolliseksi pienentyneisiin hakkuutuloihin. Metsänomistajat eivät halunneet hyödyntää järeys- ja ikärajoitteiden poistumista, koska kokevat sen vähentävän heidän saamiaan hakkuutuloja. Puuston hakkuuajankohta ei aina ole suoraan verrannollinen puuston järeYTEEN ja ikään. Huomioitavana seikkana on myös esimerkiksi puuston vuosikasvu. Mikäli puuston

vuosittainen kasvu on selkeästi heikentynyt, voi sellaisessa tilanteessa olla kannattavampi suorittaa päätehakkuu, vaikka puuston järeys olisikin alle entisten hakkuurajojen. Tässä kohtaa nousee myös esille metsäammattilaisten rooli neuvovana osapuolena, joka tuo metsänomistajalle tietoon kannattavia toimintatapoja.

Korjuuyrittäjien kohdalla tuli myös ilmi melko negatiivissävytteinen mielipide hakuiden aikaistamista kohtaan. Tämä voi selittyä sille, että korjuuyrittäjälle on selkeästi etua siitä, jos puuston järeys on suurempi, koska tällöin puuston korjaaminen on kannattavampaa. Kustannustehokkuuden ylläpitäminen osaltaan vaikuttaa siihen, ettei liian nuoria metsiköitä mielellään hakata. Ainoat tilanteet, jolloin rajoitteiden poistumista haluttiin hyödyntää, on huonokuntoiset tai alun perin väärälle puulajille uudistetut metsiköt.

Luonnon monimuotoisuutta ohjaavaan lainsäädäntöön ei otettu haastatteluiden aikana jyrkästi kantaa, ei puolesta eikä vastaan. Johtopäätöksenä tästä voi ajatella, että nykyinen lain taso erityisen tärkeiden luontokohteiden kohdalla on täysin riittävä.

Tuloksia saattaa kuitenkin jossain määrin väärentää tutkimukseen haastateltujen metsänomistajien määrä (20 kpl), sekä metsänomistajien valinta niin sanotusti aktiivisten metsänomistajien joukosta. Myös korjuuyrittäjien kohdalla vastausprosentti jäi alle tavoitteet, vaikka kyselylomakkeita laitettiin reilusti yli kymmenelle henkilölle.

Opinnäytetyön pohjalta voisi tehdä jatkotutkimuksia tai uusia opinnäytetöitä esimerkiksi jatkuvan kasvatukseen liittyen. Millaisissa toimintaympäristöissä metsänomistajat ovat jatkuvan kasvatuksen hakkuita toteuttaneet? Millaisia metsänomistajia taustoiltaan jatkuvan kasvatuksen puolestapuhujat ovat? Tilakoko, sijainti ja metsän omistamisen tarkoitus (taloudellinen/virkistys) muun muassa olisivat hyviä tutkimisen aiheita.

Edellisen lisäksi olisi mielenkiintoista kuulla myös tämän opinnäytetyön vastaavia tuloksia laajemmalla alueella. Kun tämä työ keskittyy Pohjois-Karjalan ja Kainuun

alueille, voisi työtä jatkaa koskemaan laajempaa osaa Suomea. Opinnäytetyön hyötyjänä ovat myös tekijät itse. Tulevina metsäammattilaisina metsälain tarkka sisäistäminen tulee helpottamaan osaltaan työelämään siirtymistä.

LÄHTEET

Erämaalaki 17.1.1991/62

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062> 21.11.2015

Hakulinen, J. 2013. Muuttuva metsälaki ja sen vaikutukset. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013121020696> 21.11.2015

Hallituksen esitys 75/2013 eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130075> 21.11.2015

Hallituksen esitys 259/2010 eduskunnalle laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100259> 25.11.2015

Helsingin yliopiston kirjasto. 2000. VESA- verkkosanasto. YSA- Yleinen suomalainen asiasanasto. Metsätalousmaa. <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/index.html> 21.11.2015

Hovila, P. 2014. Metsälain muutokset 2014. Uudistunut metsälainsäädäntö ja uudet metsänhoidon suositukset. Suomen Metsäkeskus. Etelä ja Keski-Pohjanmaan alueyksikkö. <http://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/metsalain-muutokset-2014-hovila.pdf> 24.11.2015

Kiviniemi, M. 2004. Metsäoikeus. Hämeenlinna. Metsälehti Kustannus.

Laitio, M. 2013. Yleiskaava sovittaa yhteen ja ohjaa asemakaavojen laatimista. Ympäristöministeriö. http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maan-kayton_suunnittelujarjestelma/Yleiskaavoitus 21.11.2015

Leikko Metsänomistajat. 2014. Metsänhoitoyhdistys Kuusamon, Metsänhoitoyhdistys Taivalkosken ja Metsänhoitoyhdistys Pudasjärven jäsenlehti. 27.5.2014. Uudistushakkuun ikärajat poistuivat uudessa metsälaissa. http://www.mhy.fi/sites/default/files/pudasjarvi/leikko_2_2014.pdf 24.11.2015

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096> 21.11.2015

MMM, 2012. Maa- ja metsätalousministeriö, Metsät. Lainsäädäntö. Metsälain uudistaminen.

<http://www.mmm.fi/attachments/metsat/kmo/672SFskRT/Metsalain-uudistaminen.pdf> 21.11.2015

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132> 21.11.2015

Metsäkeskus. 2015. Metsätaloudentuet. Ajankohtaista Kemerasta.

<http://www.metsakeskus.fi/metsatalouden-tuet#.VIXVt78YHBw>
25.11.2015

Metsälaki 12.12.1996/1093

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093?search\[type\]=pika&search\[pika\]=mets%C3%A4laki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093?search[type]=pika&search[pika]=mets%C3%A4laki) 21.11.2015

Metsämaailma. 2014. UMP Metsämaailma. Metsäkirjasto. Metsälaki. UPM.

<https://www.metsamaailma.fi/fi/ForestInformation/ForestLibrary/Sivut/Metsalaki.aspx> 21.11.2015

Metsätilastollinen vuosikirja. 2011. Metsävarat. Metsäntutkimuslaitos.

http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/julkaisut/vsk/2011/vsk11_01.pdf
21.11.2015

Metsätilastollinen vuosikirja. 2014. Metsäntutkimuslaitos. Suomi ja sen metsät pähkinänkuoressa.

http://frantic.s3.amazonaws.com/smy/2015/02/ff_graafi_suo_Suomi_ja_sen_metsat_pahkinankuoressa_2015.pdf 21.11.2015

Muinaismuistolaki 17.6.1963/295

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1963/19630295> 21.11.2015

Ojala, J & Mäkelä, M. 2013. Uusi Metsälaki lisää metsänomistajien valinnanmahdollisuuksia ja vastaa toimintaympäristön muutoksiin. Metsätieteen aikakirja.

<http://www.metla.fi/aikakauskirja/full/ff13/ff131071.pdf> 21.11.2015

Pakarinen, M. 2014. Eduskunnan kirjasto. Lakihankkeiden tietopaketit – LATI. Metsälaki.

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/metsalaki.aspx 21.11.2015

Suomen riistakeskus, 2013. Riistatalous. Hyvän metsänhoidon suositukset riistapainotuksella.

<http://riista.fi/riistatalous/riistakannat/hoitosuunnitelmien-toimeenpano/hyvan-metsanhoidon-suositukset-riistapainotuksella/> 20.11.2015

Tapio. 2014. Metsänhoidon suositukset. Metsän uudistaminen.

<http://slidegur.com/doc/23431/mets%C3%A4n-uudistaminen---mets%C3%A4talouden-kehitt%C3%A4miskeskus-tapio> 24.11.2015

Turkulainen, M. 2013. Metsänomistajien suhtautuminen uuden metsälain suomiin mahdollisuuksiin metsänhoitoyhdistys Lakeuden toiminta-alueella. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013120920543> 21.11.2015.

Uitamo, J. 2014. Metsään-lehti. Artikkelit. Pienaukkohakkuut. Suomen Metsäkeskus.
<http://metsaan-lehti.fi/fi/artikkeli/pienaukkohakkuut> 24.11.2015

Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä 1308/2013. 2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131308> 24.11.2015

Ympäristöministeriö. 2013. Asemakaavoitus – Asemakaava ohjaa rakentamista.
http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maankayton_suunnittelujarjestelma/Asemakaavoitus 21.11.2015

Ympäristötiedon foorumi. 2014. Puheenvuoroja Ympäristötiedon foorumin tilaisuudesta 1/2014. Eri-ikäisrakenteinen metsänhoito antaa mahdollisuuden yhdistää monipuolisia tavoitteita – tutkimustietoa aiheesta tarvitaan ennen kuin menetelmä voi vakiintua. Ympäristötiedon foorumi.
http://www.ymparistotiedonfoorumi.fi/wordpress/wp-content/uploads/2014/07/YTF-puheenvuoroja_1_2014_small.pdf
 21.11.2015

Liitteet

Liite1 Kyselylomake ja saatekirje

Kysely metsälaki muutoksien vaikutuksista

Hei!

Olemme metsätalouden opiskelijoita Karelia Ammattikorkeakoulusta ja teemme opin-
näytetyön aiheesta uudistunut metsälaki.

Uudistunut metsälaki astui voimaan vuoden 2014 alussa. Alla olevalla kyselylomak-
keella on kysymyksiä liittyen tutkimuksemme kannalta olennaisiin metsälaki uudistuk-
siin.

Arvostaisimme Teidän vastauksianne metsätalouden ammattilaisena.

Vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia ja vastaukset voi jättää nimettömänä.

Vastauksistanne kiittäen ja ystävällisin terveisin:

Metsätalouden opiskelijat,
Hanna Meriläinen ja Antti Kaipainen

Sähköisen kyselylomakkeen nettiosoite:

[https://docs.google.com/forms/d/1K0OhyEHZow-LXpWI3uuRaXMGEomxt-
zDsKuiPU2Yx4as/viewform?c=0&w=1](https://docs.google.com/forms/d/1K0OhyEHZow-LXpWI3uuRaXMGEomxt-zDsKuiPU2Yx4as/viewform?c=0&w=1)

Kyselylomake

*Pakollinen

Sukupuoli *

- ☐ Mies
- ☐ Nainen

Maakunta *

- ☐ Kainuu
- ☐ Pohjois-Karjala

Työkokemus metsälalla vuosina *

- ☐ 0-1 vuotta
- ☐ 2-4 vuotta
- ☐ 4-6 vuotta
- ☐ yli 6 vuotta

Koulutustausta *

- ☐ peruskoulu
- ☐ lukio
- ☐ ammattikoulu
- ☐ yliopisto / ammattikorkeakoulu
- ☐ Muu:

Työnkuvasi / työnimike (vapaavalintainen kysymys)

Yritys, jossa työskentelet tällä hetkellä (vapaavalintainen kysymys)

1. Kuinka perehdyit uuteen metsälakiin, joka astui voimaan vuoden 2014 alussa? *

- ☐ hankin tietoa itse
- ☐ työnantaja koulutti
- ☐ en tutustunut muutoksiin
- ☐ Muu:

2. Kuinka paljon arvioisit metsälaki muutoksen vaikuttaneen työnkuvaasi? *

- ☐ Paljon
- ☐ Melko paljon
- ☐ Vähän
- ☐ Ei ollenkaan

- Muu:

3. Kuinka paljon arvioisit metsälaki muutoksen aiheuttaneen lisätyötä kuluneen ensimmäisen vuoden aikana? *

- Paljon
- Melko paljon
- Vähän
- Ei ollenkaan
- Muu:

4. Ovatko metsänomistajat olleet Teihin yhteydessä pelkästään metsälaki uudistukseen liittyvissä kysymyksissä? *

- Kyllä
- Ei
- Muu:

5. Metsälaki uudistus mahdollisti jatkuvan kasvatuksen menetelmän metsänkasvatuksessa. Koetko, että metsäalalla on lakimuutoksen myötä hyödynnetty tätä mahdollisuutta? *

- Kyllä
- Ei
- Jossain määrin
- Muu:

6. Koetko, että jatkuvaan kasvatukseen tähtäävät hakkuut tulisivat merkittävästi lisääntymään lähitulevaisuudessa? *

- Kyllä
- Ei
- Jossain määrin
- Muu:

7. Harvennus- ja päätehakkuista poistuivat jäyreys- ja ikärajoitteet. Onko rajoitusten poistuminen vilkastuttanut puukauppaa ja hakkuita? *

- Paljon
- Melko paljon
- Ei ollenkaan
- En osaa sanoa
- Muu:

8 a) Onko edellä mainittujen jäyreys- ja ikärajoitteiden poistuminen näkynyt leimikoiden koossa? *

- On, huomattavasti suurempia kohteita
- Jossain määrin
- Ei eroa vanhaan lakiin verrattuna
- Muu:

8. b) Entä onko järeys- ja ikärajoitteiden poistuminen näkynyt päätehakkuiden ajan-kohtien aikaistumisena? *

- ☐ On, huomattavasti enemmän nuorempia kohteita
- ☐ Jossain määrin, vain yksittäisiä kohteita
- ☐ Ei eroa vanhaan lakiin verrattuna
- ☐ Muu:

9. Yksi metsälakiuudistuksen tavoitteista oli selkeyttää lakia vastuunjaon suhteen. Koetko laki muutoksen selkeyttäneen omia vastuitasi metsätoimihenkilönä? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ Ei eroa entiseen
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Muu:

10. Lista tärkeistä luontokohteista tarkentui, koetko luonnon monimuotoisuuden turvaamisen olevan nykyisen lain aikana tarpeeksi tarkka? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ Rajoittaa liikaa
- ☐ Muu:

11. Tärkeiden elinympäristöjen tarkentuminen ja uusien luontokohteiden lisääminen suojeltaviksi alueiksi - arvioisitko tämän lisännen luontokohteiden määrää toimialueellasi? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Ei muutosta

12. Laki muutoksella tavoiteltiin puukaupan vilkastuttamista, koetko tavoitteen toteutuneen? *

- ☐ Kyllä, kauppa on vilkastunut
- ☐ Ei, kauppa on vähentynyt
- ☐ Ei eroa entiseen, kauppataso pysynyt samana
- ☐ Muu:

13. Uusi metsälaki sallii maanomistajille laajemmat toimintavaihtoehdot. Koetko tämän lisännen neuvonnan tarvetta metsään liittyvissä asioissa, kuten hakkuuajankoh-
tien päätöksiä tehtäessä? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Muu:

14. Koeko metsälaki uudistuksen olleen hyvä asia? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Muu:

15. Mitkä metsälaki muutokset ovat mielestänne olleet työnkuvaanne liittyen oleellisia? *

Lopuksi vapaasana ja/tai mahdolliset omat kommentit.

Kiitos vastauksistanne!

Liite2 Haastattelurunko, maanomistajat

Haastattelurunko maanomistajien haastattelutilanteeseen

mies

nainen

ikä

Maakunta

Kainuu
Pohjois-Karjala

Koulutustausta

peruskoulu
lukio
ammattikoulu
yliopisto/ammattikorkeakoulu

Sijaitseeko asuinpaikkakuntasi samalla paikkakunnalla metsätilasi kanssa?

- a) kyllä
- b) ei

Asuinpaikan ja metsätilan välinen etäisyys

- a) alle 20 km
- b) 20-50 km
- c) yli 50 km

Omistamien metsien pinta-ala

- a) alle 20 ha

- b) 20-60 ha
- c) + 60 ha

Metsänomistamisen päätavoitteet

- a) taloudelliset tavoitteet
- b) suojelu ja monimuotoinen metsäluonto
- c) virkistys; marjastus, sienestys, metsästys,

pohtikaa arvojärjestystä

Muita kysymyksiä?

1. Oletko tehnyt puukauppaa tai tehnyt muuta metsänhoitoa nykyisen lain aikaan?
2. Olitteko tietoinen uudistuneesta metsälaista
3. Mistä sait tietoa metsälaki uudistuksesta?
4. Kaipaatteko lisätietoa (neuvontaa / koulutusta) lain muutoksiin liittyvistä asioista
5. Seurasitko aktiivisesti lakikeskustelua, esimerkiksi lehdistä / mediasta?
6. Koetko metsälaki uudistuksen positiivisena
7. Koetko metsälain olevan nykyään selkeämpi entiseen verrattuna?
8. Onko muutos aiheuttanut lisätyötä tai epäselvyyksiä lain tulkinnassa
9. Oletko hyödyntänyt poistuneita järeys-/ ikärajoitteet harvennus ja päätehakkuissa
10. Oletko kiinnostunut / jo hyödyntänyt jatkuvan kasvatuksen mahdollisuutta?
11. Olisitko valmis tinkimään puunmyyntituloista käyttämällä jatkuvan kasvatuksen menetelmää?
12. Onko tilallasi tärkeitä elinympäristöjä, niin sanottuja kymppipykäläkohteita?
13. Onko tärkeiden elinympäristöjen lisääntyminen/tarkentuminen näkynyt omissa metsissä?